

POSELSTWO
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
W TALLINNIE

Tallinn, dn. 24-I 1938 r.

Nr. 273/G6r/68

W sprawie sprowadzenia księdza
polskiego do Kivioli.

M. S. Z. № 304-9-85/j
W. 29.I. 38
E. II.

Pr. 304-9-85/1
1938r. dot.

E. II. W. 304-9-85.11

Wkład za swym pismem z dn. 20-X 37r. Nr. 273/G6r/311

oraz powołując się na osobistą rozmowę w końcu grudnia
ub.r. z p. Naczelnikiem Zaleskim i p. Radcą Semiczkiem w spra-
wie sprowadzenia księdza polskiego do Kivioli niniejszym
proszę uprzejmie o powiadomienie o ostatecznej decyzji w
powyższej sprawie i kiedy należy się spodziewać przyjaz-
du do Kivioli polskiego duszpasterza.

Jak bowiem wynika z rozmów referenta emigracyj-
nego p. Domańskiego przeprowadzonych w Kivioli z biskupem
tutejszym ks. Profitlichem oraz Dyrekcją przedsiębiorstwa,
biskupstwo tutejsze stara się o uzyskanie formalnego zez-
wolenia na nauczanie religji dzieci naszych górników w
Kivioli przez dotychczasowego duszpasterza z pochodzenia
Niemca - słabo bardzo mówiącego po polsku.

Zważywszy, iż rodzice dzieci polskich, uczęsz-
czających do polskiej szkoły są zdecydowani przeciwni
nauczaniu przez obecnego duszpasterza katechizmu dzia-
wy swej, proszę uprzejmie o możliwie szybkie powiadomi-
nie jak ostatecznie sprawa przyjazdu polskiego księdza
do Kivioli została zdecydowana, abym mógł zająć właści-
we stanowisko wobec tutejszej kurji biskupiej w powyższej
sprawie.

DO
MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH
E. II

w W a r s z a w i e

Drakaria Państwowa 6917.

[Signature]
Poseł R.P.
W. Prastupski

marca, 1938

12

Konsularny
Polaków Zagranicą

E.II.W. 297-9/E/8

*2 Budka Fredka Alkorta
2 form. ks. o przepisie w K.O.
18/3/38
Gonj*

Ministerstwo Spraw Zagranicznych prosi Komisję Dewizową o zezwolenie ks. Aleksandrowi Łuniewskiemu z Poznania wywiezienia zł. 1.000.-/tysiąc/ do Estonii. -

Ks. Łuniewski wyjeżdża w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Zagranicznych do Kivioli /Estonia/ celem objęcia placówki duszpasterskiej wśród polskich górników i kwota powyższa przeznaczona jest na zorganizowanie opieki duszpasterskiej

Do

KOMISJI DEWIZOWEJ
BANKU POLSKIEGO

*zwrot do EII
pofantem
IPA 18/3*

R. E.	No 11	
CZYTAŁ (OFFERO VAL)		
Podpis	Stempel	Data

w Warszawie

*Arzyminat
wyplany ks. Luni.
Gonj*

POSELSTWO
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
W TALLINNIE

Tallinn, dn. 26-I 1938 r.

WIDZIANO

Pr. 304/9-Es/1

P o u f n e.

Nr 273/G6r/70

W sprawie przysłania księdza - Polaka do Kivioli.

M. S. Z.	Nr 304-9-Es/2
W	Data: 31-38
E. II.	Referent:
	Zal.: 1 Akta:

Przesyłając w załączeniu odpis pisma skierowanego do Starostwa w Dubnie w sprawie księdza Kańskiego oraz nawiązując do pisma swego z dn. 24-I b.r. N.273/G6r/69 w sprawie duszpasterza - Polaka dla polskiej kolonii górników w Kivioli, Poselstwo R.P. w Tallinnie prosi M.S.Z. o możliwie śpieszne rozpatrzenie zagadnienia księży katolickich - Polaków w Estonii, gdyż w tym względzie Poselstwo obserwuje brak porozumienia zwierzchnich władz kościelnych. Z jednej strony bowiem sprowadzani są z Polski zakonnicy dla prowadzenia, jak należy przypuszczać, akcji "Pro Russia", z drugiej zaś Poselstwo dotychczas nie otrzymało decyzji co do duszpasterza - Polaka dla najlicniejszego skupiska emigrantów Polaków w Kivioli.

Dla wiadomości Ministerstwa Poselstwo komunikuje, iż na terenie Estonii pracują księża - Polacy lub pochodzenia polskiego:

1. ks. Denis - obywatel litewski, Polak jedyny ksiądz świecki, mieszka stale w Tallinnie. Wiceprzeszes Związku Narodowego Polaków w Estonii.
2. O. Ruszała - Dominikanin, obywatel polski, zamieszkuje Petseri.
3. ks. Wierciński - Jezuita, obywatel gdański - Polak zamieszkały w Pärnu.

DO
MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH
E. II

W W a r s z a w i e

Handwritten notes and signatures:
 1. Nam E II
 E II
 Co si. w. + ka. + Potluc?
 4 pktów literygo 1938
 Wydziału 2 Potluc
 albo przez duszpast.
 w Estonii (Kivioli)
 1 ks. Aleksander Lurjanski
 i 2) biał. zakony katolickie
 wzmianki starych
 paszporty i inny tolew.
 i estonijski
 2/II

21

20

kwietnia 1938 r.

Konsularny
Polaków Zagranicą

E.II.W.304-9-Es/3

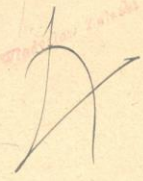
W odpowiedzi na pismo Poselstwa Nr.304/2 z dnia 2 kwietnia b.r. Ministerstwo powiadamia, że ks.Łuniewski w czasie swej bytności w Wydziale E.II. zupełnie nie poruszał sprawy pomocy finansowej dla siebie i brata zakonnego.

Ministerstwo jedynie ułatwiło na prośbę ks.Ł... otrzymanie w Komisji Dewizowej zezwolenia na wywóz waluty do Estonii. Dalej Ministerstwo przyrzekło - również na skutek prośby ks.Ł., - że w czasie późniejszym ułatwi przesłanie szat i akcesoriów liturgicznych z Polski do Kiviõli.

Należy przypuszczać, że ks.Łuniewski ma zapewnić pomoc ze strony jego władz duchownych, wobec czego sprawy pomocy finansowej dla parafii w Kiviõli Ministerstwo nie zamierza narazie rozpatrywać.

Do

POSELSTWA R.P.
w Tallinie

Władysław Łukowski

POSELSTWO
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
W TALLINNIE

Tallinn, dn. 2 kwietnia 1938r.

22 ³

Nr 304/2

W sprawie duszpasterstwa w Kivioli.

Prace

M. S. Z.	Nr 304-9-8s/3
Nr.	Data: 9. IV
E. II.	Referent:
	Zat:
	Akta:

W związku z pismem M.S.Z. z dn. 5-II b.r. N.E.II.

W.304-9/Es/1, Poselstwo donosi, że 26 marca zgłosił się ksiądz Aleksander Łuniewski i brat zakonny Stefan Cieśla, którzy przybyli do Estonii dla pracy duszpasterskiej w Kivioli wśród górników naszych.

P.T. 1
dos.

E.II.W + E.II.D
h24
Mieczysław Z. Białkowski
9/IV

Wymienieni po otrzymaniu niezbędnych informacji i wskazówek w Poselstwie, wyjechali 29 marca do Kivioli w celu objęcia placówki. Jak wynika z rozmowy przeprowadzonej z ks. Łuniewskim, przybył od do Estonii bez uprzedniego ustalenia ze swymi przełożonymi pomocy materialnej, niezbędnej na utrzymanie w Kivioli jego oraz brata zakonnego.

Zważywszy, że ks. Łuniewski ze względu na małą i biedną parafję około 300 dusz i braku jakiejkolwiek pomocy ze strony przedsiębiorstwa, nie będzie się mógł bez zewnętrznej pomocy materialnej utrzymać, Poselstwo prosi, powołując się na swe pismo z dn. 20-X 37r. N.273/G6r/31 o możliwie śpieszne wyjaśnienie strony finansowej tej sprawy i powiadomić Poselstwa. Równocześnie Poselstwo uważa, że byłoby wskazane, ażeby pomoc materialna dla ks. Łuniewskiego przysyłaną mu była za pośrednictwem tutejszej Placówki.

Rozdzielnik: M.S.Z.
P.III.

DO
MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH
E.II.W

Prace
Poseł R.P.
W. Proszynski

w W a r s z a w i e

POSELSTWO
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
W TALLINNIE

Tallinn, dn. 18 maja 1938 r.

Nr 304/3
W sprawie księdza Polaka dla
kolonii w Kivioli.

M. S. Z.	№ 304-9-6s/4
W.	Data: 21.V.38.
B. II.	Referent:
	Zat: Akta:

Pr. 3 dot.

Bardzo pilne.

Nawiązując do pisma M.S.Z. z dn. 20-IV b.r.

N.E.II W. 304/9-Es/3 w sprawie księdza-Polaka dla kolonii polskiej w Kivioli, Poselstwo R.P. w Tallinnie pozwała sobie zauważyć, że zachodzi w tej sprawie nieporozumienie. Z inicjatywy bowiem M.S.Z., na skutek rozmów przeprowadzonych na jesieni ub. roku przez p.Posła R.P. W Przesmyckiego z p.Naczelnikiem W.Zaleskim - nastąpił przyjazd do Kivioli księdza Łuniewskiego, przyczym Ministerstwo było ~~było~~ poinformowane o tym, że tutejsze władze duchowne gotowe są odwołać z Kivioli księdza - Niemca / Jezuita/, o ile władze polskie przysłały do Estonii księdza-Polaka i zapewnią mu utrzymanie, gdyż biskupstwo tallińskie, prowadząc akcję katolicką przy pomocy braci zakonnych /Jezuitów i Dominikanów/ nie posiada środków finansowych na opłacenie kosztów utrzymania księdza-Polaka.

Poselstwo komunikuje, iż po wyjaśnieniu w rozmowie z ks.Łuniewskim faktycznej sytuacji prosi M.S.Z. o wyasynnowanie na utrzymanie ks.Łuniewskiego i brata zakonnego sumy zł.300. miesięcznie, zaznaczając, że jest to minimum kosztów utrzymaniu dla 2-ch osób.

DO
MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH
E.II.W.

W a r s z a w i e

Władysław Zaleski
24 V 38

*Amiżan x. w. w. w.
w. p. w. w. w. w.
w. w. w. w. w. w.*

*czyż nie milionisi finansowe.
nie byłoby możliwa
mniejsza?*

*Stać obciążenie
funduszu M.S.Z. na ten
cel byłoby w tej wyso-
kości l. trudne. Jedno-
ranna subwencja -
możliwa.*

Dr. Aleksander Figielowicz

Tõlked:

veebruar 1938

salajane

1.

vastuseks saatkonna kirjale 24.jaan.1938 nr 273/GOR/68 annab ministeerium teada, et isa Aleksander Lunievski

ja vend Stefan Ciesla on primas Hloni poolt määratud hingehoiutööle poola kaevurite seas Kiviõlis nad asuvad teele veebruari keskpaigas eestisse. Neile on antud korraldus kohale saabudes endast viivitamatult Poola

saatkonnas Tallinnas teada anda.

2.

Lähtuvalt kirjast 20. okt. 1937 nr.273/GUR (... edasi raske aru saada) jutuajamise valguses, mis toimus detsembri lõpus ülem Zaleski ja nõunik Smiskiga poola preestri Kiviõlisse saatmise küsimuses, palun käesolevaga lahtkesti mulle teada anda viimasest otsusest antud küsimuses ja sellest, millal on oodata poola preestri saabumist Kiviõlli.

Jutuajamisest emigratsiooniküsimuste referendi hr. Domanskiga, mis toimusid Kiviõlis, sealse piiskopi Profittlich'i, ja antud ettevõtte direksiooni osavõtul, püüab sealne piiskop saada formaalset luba, et meie kaevuritele võiks anda usuõpetust sealne hingekarjane, kes on saksa päritolu ja räägib kehvasti poola keelt.

Arvessevõttes, et poola laste vanemad, kes poola koolis käivad on nad vastu, et nende lastele õpetaks katekismust välismaalasest preester. Palun lahkesti mulle võimalikult kiiresti teada anda viimasest seisust poola preestri Kiviõlli saabumise küsimuses, et ma saaksin sealset piiskopi kuuriat antud küsimuses informeerida.

3.

Välisministeerium palub valuutakomisjoni lubada isa Aleksander Lunievskil Poznanist võtta Eestisse kaasa rahasumma 1000 zl.

isa Lunievski sõidab kooskõlastatult Välisministeeriumiga Kiviõlisse Eestisse eesmärgiga asuda seal hingekarjase ametisse poola kaevurite hulgas ja eelmainitud summa on ette nähtud hingehoiutöö korraldamiseks.

4.

Lähtudes käesolevale lisatud kirjast Dubna regiooni valitsusele, isa Kanski küsimuses ja meie kirjast 24. jaanuarist nr. 273/68(GUR) poolakast preestri saatmise küsimuses poola kaevurite kogukonda Kiviõlis, palub poola vabariigi saatkond Tallinnas Välisministeeriumi võimalikult kiiresti asuda tegelema poola preestrite küsimusega Eestis, kuna selles osas on saatkond täheldanud mõistva suhtumise puudumist kõrgemate kirikuvõimude poolt. Üheltpoolt on Poolast saadetud orduõed läbi viima aktsiooni Progressia, teiselt poolt aga ei ole saatkond siamaani saanud teada otsust, mis puudutab poolakast preestri saatmist kõige suuremasse poola emigrantide kogukonda Kiviõlis.

Ministeeriumile teadmiseks, annab saatkond teada, et Eestis tegutsevad järgmised poolakatest või poola päritolu preestrid.

1. isa Dejnys, Leedu kodanik, ainus poolakast ilmikpreester. Elab püsivalt Tallinnas. Eesti poolakate ühingu aseesimees.
2. isa Ruzala, dominikaan, poola kodanik, elab Petseris.
3. isa Feliks Wiercinski, jesuiit, Gdanski elanik. poolakas, kes elab Pärnus.

5.

Välismaalelavate poolakate konsulaarosakond. 20.aprill 1938.

vastuseks saatkonna kirjale nr.304/2 2. aprillist k.a. annab ministeerium teada, et osakond E2 viibimise ajal ei esitanud, ei tõstatanud küsimust rahalisest abist endale ja orduvennale. Ministeerium lihtsalt isa Lunievski palvel lihtsustas loa saamist valuutakomisjonilt valuuta

väljaviimiseks Eestisse. Edasi lubas ministeerium samuti isa Lunievski palvel, et edaspidi võimaldab ta liturgiliste riiete ja aksessuaaride toimetamist Poolast Eestisse. Peame mainima, et isa Lunievskile on tagatud abi tema vaimulike ülemuste poolt, mistõttu ministeerium praegu ei kavatse vaadelda küsimust finantsilisest abist Kiviõli kogudusele.

6.

Kirjal on märkus "salajane"

Tallinn, 2.aprillil 1938.

Seoses Välisministeeriumi kirjaga 5. veebruarist käesoleval aastal nr. 304-9/S/1, kannab saatkond ette, et 26. märtsil andsid preester Aleksander Lunievski ja orduvend Stefan Ciesla oma kohalejõudmisest teada, kes olid Eestisse saabunud hingehoiutöö eesmärgil Kiviõlis poola kaevurite hulgas. Pärast hädavajaliku informatsiooni ja juhtnööride saamist saatkonnas, sõitsid nad 29. märtsil Kiviõlisse. et ametisse asuda. Nagu järeldub jutuajamisest isa Lunievskiga saabus ta Eestisse ilma mingi eelneva kokkuleppeta oma orduülematega materiaalse abi osas, mis on hädavajalik, et tagada talle ja orduvennale Kiviõlis ülalpidamine. Silmaspidades, et isa Lunievki hooldab väikest ja vaest kogudust, mis koosneb umbes 300 hingest ja igasuguse ettevõttepoolse abi puudumist, ei suuda ta ennast ilma välise abita ülal pidada

Saatkond paluv, viidates oma kirjale 20. oktoobrist 1937 nr.273/GUR/31 võimalikult kiiresti välja selgitada antud küsimuse finantsiline pool ja sellest saatkonnale teada anda. Ühtlasi leiab saatkond, et oleks arukas, kui materiaalne abi toimetatakse isa Luniavskile tema töökoha kaudu.

7.

Viidates Välisministeeriumi kirjale 20. aprillist k.a. nr.304/9-s/3, mis puudutab poolakast preestri saatmist poolakate juurde Kiviõlis lubab Poola vabariigi saatkond Tallinnas endale märkida, et antud küsimuses on tekkinud arusaamatus. Nimelt Välisministeeriumi initsiatiivil jutuajamiste tulemusena eelmisel sügisel poola vabariigi saadiku Prezmõtski ja ülem Zaleski vahel saabus Kiviõlisse preester Lunievski kusjuures ministeeriumi informeeriti sellest, et sealsed vaimulikud ametivõimud on valmis lubama Kiviõlist lahkuda saksa jesuiidil, kuna Poola võimud saadavad Eestisse poolakast preestri ja tagavad talle ülalpidamise, sest Tallinna piiskopkond, mis arendab katoliiklikku tegevust jesuiitidest ja dominikaanidest orduvendade abiga ei oma piisavalt rahalisi vahendeid, et tagada ka poolakast preestri ülalpidamine.

Saatkond annab teada, et pärats jutuajamist isa Lunievskiga ja sellekaudu tegeliku olukorra väljaselgitamist, palub ta Välisministeeriumil eraldada isa Lunievski ja orduvenna ülalpidamiseks igakuiselt 300 zl märkides ühtlasi, et see on ülalpidamise miinimum kahe inimese jaoks.

8.

..... võimatu käekirjaga, et ei suuda seda lugeda.